

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

**ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПЕДАГОГІКИ
З МЕТОДИКОЮ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Спеціальність: 5.02020401 Музичне мистецтво

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «молодший спеціаліст»

Київ 2017

Програма кваліфікаційного іспиту з педагогіки з методикою музичного виховання для спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво

Програму кваліфікаційного іспиту з педагогіки з методикою музичного виховання розглянуто на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від 19 квітня 2017 р. №9

Голова циклової комісії Т.В. Романова

Програму кваліфікаційного іспиту з педагогіки з методикою музичного виховання розглянуто на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 19 квітня 2017 р. № 9

Голова циклової комісії Л.Л. Артюх

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета кваліфікаційного іспиту з педагогіки з методикою музичного виховання полягає у визначенні професійної компетентності випускників, що передбачає єдність теоретичної, практичної професійно-педагогічної підготовки молодшого спеціаліста: ступеня теоретичного засвоєння програм з фахових дисциплін, сформованості практичних умінь і навичок майбутнього педагога, готовності до творчої самостійної педагогічної діяльності.

До змісту програми включений курс «Педагогіка» та наступні курси фахових методик: «Методика музичного виховання в школі», «Методика музичного виховання в дитячих закладах».

Зміст програми «Педагогіка» систематизовано за розділами (модулями): «Загальні основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання», «Школознавство».

Зміст програм методики музичного виховання систематизовано за розділами: «Теоретичні основи музичного виховання в школі та в дитячих дошкільних закладах», «Види музичної діяльності школярів та дітей дошкільного віку», «Методика проведення музичних занять в дошкільних навчальних закладах та уроків музичного мистецтва в школі», «Організаційні питання музичного виховання».

На основі змісту програм визначено основні питання кожної навчальної дисципліни, які розкривають сутність, особливості та специфіку організації освітнього процесу в загальноосвітній школі та у дошкільних навчальних закладах.

До кваліфікаційного іспиту розроблено 25 варіантів тестових завдань з педагогіки та 25 варіантів завдань практичного спрямування з фахових методик. В своїй сукупності всі завдання білету охоплюють значний матеріал з різних розділів педагогіки та певної методики. Це створює умови для саморозкриття і самореалізації під час іспиту кожного студента як майбутнього спеціаліста.

Екзаменаційні білети сформовані на компетентнісних засадах відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії.

Такий підхід до складання екзаменаційних білетів спрямований на удосконалення і модернізацію теоретичної й практичної підготовки студента до майбутньої педагогічної діяльності відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики «молодший спеціаліст».

Програма підготовки включає: програму з педагогіки та програми фахових методик, критерії оцінювання відповідей випускників, список рекомендованої літератури, якою забезпечена бібліотека коледжу.

На кваліфікаційному іспиті студенти мають продемонструвати рівень сформованості таких фахових компетентностей:

- знання Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», державних і урядових документів;
- знання основних положень педагогів-класиків і сучасних педагогів про виховання і навчання підростаючого покоління;
- знання основних положень концепції виховання, уміння обґрунтовувати на їх основі зміст, методику та організацію виховної роботи з дітьми у загальноосвітньому та дошкільному навчальному закладі;
- знання основних положень педагогіки, вміння використовувати їх при висвітленні знань, умінь підтверджувати теоретичні положення прикладами з досвіду роботи дошкільних навчальних закладів та власної педагогічної практики;
- знання основних положень фахових методик виховання і навчання, вміння при їх висвітленні спиратись на знання педагогіки;
- знання основної сучасної педагогічної та методичної літератури;
- знання основних вимог охорони праці педагогічних працівників під час роботи з дітьми шкільного та дошкільного віку;

- сутність, методологію, рушійні сили, закономірності протікання, принципи, логіку та структуру навчального процесу;
- типи та структуру уроків і музичних занять, а також інші форми організації навчання і виховання;
- сутність, види, форми організації роботи у групах різних за рівнем розвитку дітей шкільного та дошкільного віку (диференційоване навчання та його індивідуалізація);
- керівництво і управління школою, дошкільним навчальним закладом; планування і облік роботи в школі та в дошкільному навчальному закладі; організацію методичної роботи та форми роботи навчальних закладів з батьками тощо;
- усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, володіння мотивацією до здійснення професійної діяльності музичного керівника, вчителя музики;
- здатність нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- здатність аналізувати класичні системи навчання і виховання, методичні компоненти відомих музично-педагогічних систем;
- готовність застосовувати сучасні методики і технології для забезпечення якості освітнього процесу в загальноосвітніх школах та дошкільних навчальних закладах;
- спроможність до проектування форм і методів навчання та виховання засобами музичного мистецтва;
- розуміння шляхів практичного застосування технологій навчання і виховання;
- здатність ефективно використовувати у практичній діяльності форми, методи, засоби музичного виховання і навчання;
- готовність до організації різних видів і форм музичної діяльності учнів та дітей дошкільного віку;
- здійснення музично-теоретичного, історико-стильового, технічно - виконавського аналізу навчального матеріалу;
- здатність добирати музичний матеріал, адаптувати музичні твори для виконання молодшими школярами та дітьми дошкільного віку;
- спроможність до високохудожнього виконання музичних творів (інструментальних, вокальних);
- спроможність поєднувати акомпаніаторські навички з елементами диригентської техніки;
- володіння вокально-хоровими навичками, особливостями співацького дихання, фразування, атаки звуку;
- спроможність працювати на уроках музичного мистецтва в школах та на музичних заняттях в ДНЗ над розширенням діапазону та злагодженням регістрів, враховуючи індивідуальні можливості дітей;
- готовність реалізовувати елементи колективного музикування на дитячих музичних інструментах на уроках музичного мистецтва в школах та на музичних заняттях в ДНЗ;
- спроможність до розкриття музично-художнього образу за допомогою музично-ритмічних рухів;
- усвідомлення важливості використання творчих завдань в різних видах музичної діяльності школярів та дітей дошкільного віку;
- здатність розуміти алгоритм самостійного створення музично-творчих зразків (вокальних, хорових, інструментальних) і спроможність їх створювати;
- здатність аналізувати результати навчально-виховної роботи з дітьми на уроках музичного мистецтва, музичних заняттях, в позаурочній роботі;
- виявлення та оцінювання рівня музичного розвитку школярів та дітей дошкільного віку.

Зміст програми з педагогіки

Змістовий модуль I.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Виникнення і становлення педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Система педагогічних наук

Виникнення і становлення педагогіки як науки. Історичні етапи розвитку педагогіки. Характеристика систем виховання в різні історичні епохи.

Предмет і об'єкт педагогіки, її функції і завдання. Система педагогічних наук, взаємозв'язки педагогіки з іншими науками.

Методи науково-педагогічних досліджень

Необхідність для вчителя володіти системою методів науково-педагогічних досліджень. Основні напрямки сучасних науково-практичних досліджень педагогічної діяльності, виховання та навчання учнів. Загальне поняття про методи науково-педагогічних досліджень.

Змістовий модуль 2.

ДИДАКТИКА

ПРОЦЕС НАВЧАННЯ

Сутність процесу навчання

Дидактика – теорія освіти і навчання. Дидактика і методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок

Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Сутність і функції навчання. Методологічна основа і рушійні сили навчального процесу. Логіка і структура процесу засвоєння теоретичних знань.

Зміст освіти

Поняття про зміст освіти, його складові. Загальна характеристика змісту освіти. Освітня система в Україні. Стандарти освіти. Основні джерела змісту освіти. Поняття про програмний матеріал, початкові предмети, навчальний план, його структура. Навчальна програма, її призначення, принципи побудови та структура.

Підручники і навчальні посібники.

Змістовий модуль 3.

ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Поняття про закономірності, принципи та правила навчання. Характеристика принципів навчання

Закони і закономірності процесу навчання. Принципи навчання як вираження закономірностей процесу навчання. Правила навчання.

Характеристика принципів: наочності, науковості, доступності, оптимальності, свідомості та активності, міцності знань, умінь, навичок; систематичності і послідовності, врахування вікових та індивідуальних особливостей; виховуючий характер навчання; зв'язок навчання з життям, з практикою. Емоційність навчання.

Поняття «метод навчання». Класифікація методів навчання. Характеристика окремих методів навчання

Визначення методу навчання. Істотні ознаки методів навчання. Функції методів навчання. Вимоги до методів навчання. Функції методів навчання.

Основа класифікації: джерело знань, логічний шлях засвоєння знань, рівень навчально – пізнавальної діяльності. Характеристика окремих методів.

Умови та фактори, що впливають на вибір методів навчання

Поняття про форми організації навчання. Класно-урочна система навчання.

Сутність форми організації навчання. Класифікація форм організації навчання за провідною освітньою метою. Різноманітність форм організації навчання.

Класно-урочна система навчання та її модифікації.

Урок як провідна форма організації навчальної діяльності у сучасній школі. Вимоги до уроку.

Контроль, перевірка і оцінка навчальних досягнень учнів

Сутність понять "контроль" та "перевірка". Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Поняття "оцінка". Критерії оцінок знань учнів за бальною системою, її характеристика.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів.

Педагогічні вимоги до оцінки знань, умінь і навичок учнів.

Змістовий модуль 4.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ

Сутність, мета і завдання виховання

Сутність виховного процесу. Структура виховного процесу. Характеристика виховного процесу, його функції.

Принципи та закономірності виховання. Основні напрями і особливості виховного процесу. Теорія виховання як наука і навчальна дисципліна.

Компоненти процесу виховання.

Комплексний підхід до виховання школяра.

Форми і методи виховання.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи.

Класифікація методів виховання. Характеристика окремих методів виховання.

Форми організації виховання.

Класифікація форм організації виховної роботи.

Позакласна та позашкільна робота.

Формування основ наукового світогляду

Науковий світогляд — цілісна система наукових, філософських, політичних, моральних, правових, естетичних понять, поглядів, переконань і почуттів, які визначають ставлення людини до навколишньої дійсності й до самої себе.

Напрямки виховання.

Поняття про мораль. Національний характер виховання.

Зміст морального виховання. Розумове виховання: сутність, мета, завдання. Шляхи, засоби і методи розумового виховання.

Трудове виховання як складова процесу виховання

Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання.

Фізичне виховання та збереження здоров'я дітей.

Засоби фізичного виховання. Шляхи фізичного розвитку школярів. Система фізичного виховання школярів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Виховання учнівського колективу

Поняття "колектив", його суть, ознаки, функції, структура. Характерні риси колективу. Типи колективів. Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них.

Робота класного керівника

Сутність роботи класного керівника. Функції класного керівника. Напрямки, зміст виховної роботи класного керівника. Права та обов'язки класного керівника. Напрями і форми роботи класного керівника.

Сімейне виховання

Сім'я як соціально-педагогічне середовище та соціальний інститут суспільного розвитку. Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Функції сім'ї: біологічна, соціальна, економічна. Педагогічне керівництво вихованням дітей у сім'ї.

Виховна робота з педагогічно занедбаними дітьми

Поняття «педагогічно занедбані діти», «важковиховувані діти». Соціально-педагогічні причини появи важковиховуваних дітей. Чотири групи «важких» дітей

Шляхи і засоби перевиховання. Принципи, на яких ґрунтується перевиховання.

Змістовий модуль 6. ШКОЛОЗНАВСТВО

Система освіти в Україні

Поняття про систему освіти і виховання в Україні

Основні принципи побудови системи національної освіти України. Принципи і структура в концепції розвитку національної школи в Україні. Закон України "Про освіту".

Рівні освіти у сучасній Україні і нормативні документи про освіту.

Особливості управління освітою

Органи державного керівництва освітою. Інспектування роботи школи. Внутрішнє керівництво і контроль.

Залежність особового складу навчального закладу від його типу.

Побудова нової системи управління народною освітою в Україні.

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності

Інновації, як нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють окремі установи та організації, як суттєвий діяльний елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі.

Передовий педагогічний досвід

Поняття передового педагогічного досвіду. Види педагогічного досвіду: новаторський та зразковий.

Вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду. Форми і методи втілення передового досвіду

Змістовий модуль 7.

ВНУТРІШКІЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Керівництво навчально-виховною роботою школи

Органи колегіального управління загальноосвітнім навчально – виховним закладом. Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу.

Державні документи, що регламентують діяльність школи.

Планування роботи в школі

Вимоги до планування. Форми планування. Види планів за терміном передбачення і реалізації дій: перспективне, річне й поточне. Характерна особливість цих планів.

Особливості внутрішкільного контролю

Внутрішкільне керівництво і контроль. Система обліку роботи в школі.

Принципи і методи внутрішкільного керівництва, його зміст та форми реалізації. Форми контролю та їх вдосконалення.

Методична робота в школі

Сутність, мета та завдання методичної роботи в школі. Форми методичної роботи в школі.

Програма з методики музичного виховання в школі

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи музичного виховання в школі

Музично-естетичне виховання в школі як важливий фактор виховання

Мета і завдання музичного виховання

Методика музичної освіти школярів як наука і навчальна дисципліна. Зв'язок музичної педагогіки з іншими науками. Сучасні тенденції розвитку музичної освіти.

Методика музичного виховання в школі як предмет, його значення та завдання. Музично-естетичне виховання в школі як важливий фактор виховання. Мета і завдання шкільного предмету "Музичне мистецтво".

Зміст музичного навчання та його складові. Дидактичні принципи цілісного музично педагогічного процесу. Принципи музичного виховання

Формування музичної культури учнів як невід'ємної частини їхньої духовної культури. Реалізація ідеї загальної музичної освіти на основі української національної культури. Виховання любові та інтересу до музики. Формування комплексу ключових, між предметних, і предметних компетентностей у процесі сприймання й інтерпретації кращих зразків української та світової музичної культури. Формування естетичного досвіду та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва.

Урок музичного мистецтва, його специфічні особливості

Урок як основна форма організації музичної освіти школярів. Особливості уроку музичного мистецтва. Типи уроків музичного мистецтва: урок введення в тему, урок поглиблення теми, урок узагальнення теми, їх характеристика та структура.

Урок-концерт: значення, завдання, структура, підготовка та специфіка проведення.

Види музичної діяльності на уроках музичного мистецтва. Особливості проведення уроків музичного мистецтва у початковій школі. Організація діяльності школярів на уроках музичного мистецтва. Вимоги до сучасного уроку музичного мистецтва.

Методи музичного виховання та навчання молодших школярів.

Поняття методу в загальній педагогіці. Класифікація методів. Словесні методи в музичній педагогіці. Наочні методи музичного навчання. Група практичних методів. Метод спостереження. Метод співпереживання. Методи стимулювання музичної діяльності. Створення проблемно-пошукової ситуації. Ефект здивування. Створення ситуації успіху. Ігрові ситуації на уроках музичного мистецтва. Метод музичного узагальнення. Метод забігання наперед та повернення назад до пройденого. Метод емоційної драматургії. Спрямованість методів на розвиток творчих здібностей, самостійності, активності учнів.

Змістовий модуль II.

Види музичної діяльності

Музичне сприймання як основа музичної культури школярів. Слухання музики

Теоретичні аспекти формування музичного сприймання. Особливості музичного сприймання. Музичне сприймання як основа музичної культури школярів. Педагогічне керування музичним процесом музичного сприймання школярів. Методи формування музичного сприймання.

Методика організації слухання музики на уроках музичного мистецтва. Основні етапи та методи організації усвідомленого сприйняття музичних творів. Вступне слово вчителя. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів. Повторне слухання музичного твору на більш високому рівні сприймання. Основні методи етапу ознайомлення з музичним твором. Методи аналізу музичного твору. Аналіз змісту в поєднанні з засобами музичної виразності. Створення проблемно-пошукових ситуацій для активізації музичного сприймання.

Хоровий спів як важливий засіб залучення до музичного мистецтва

Виховне значення хорового співу. Хоровий спів як ефективний засіб розвитку музичних здібностей дитини.

Сутність голосоутворення. Вікові особливості розвитку дитячого голосу. Гігієна, співацький режим і охорона голосу школярів.

Методика формування співацьких навичок і умінь молодших школярів. Співоча постава. Співацьке дихання, дикція, звукоутворення. Атака звуку. Хоровий стрій та ансамбль.

Пісенний репертуар, вимоги до його добору. Методика розучування пісні. Етапи та прийоми роботи над піснею.

Музично-ритмічні рухи

Значення та завдання музично-ритмічного виховання школярів, наступність роботи в дитячих закладах та загальноосвітніх школах. Характеристика музично-ритмічних рухів.

Методи та прийоми навчання музично-ритмічним рухам (наочно-слуховий, наочно-зоровий, словесний, метод вправ).

Методичне розв'язання проблеми музично-ритмічних рухів на уроках музичного мистецтва. Пластичне інтонування. Вільне диригування. Інсценування п'єс. Танцювальні рухи. Ігрові прийоми, їх місце та роль в процесі музично-ритмічного виховання на уроці.

Гра на дитячих музичних інструментах

Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної виконавської діяльності школярів на уроках музичного мистецтва. Роль гри на дитячих музичних інструментах у формуванні інтересу до музики, розвитку творчих здібностей. Характеристика дитячих музичних інструментів, їх класифікація.

Мета, завдання та особливості гри на дитячих музичних інструментах. Значення цього виду діяльності для музичного розвитку школярів зі слабким рівнем координації слуху та голосу, активізації мислення при сприйманні музики. Інструментальне музикування як форма творчого самовираження дитини.

Прийоми навчання гри на дитячих музичних інструментах. Інструментальна імпровізація.

Музична грамота та її зв'язок з іншими видами музичної діяльності

Музична грамота та її зв'язок з усіма видами музичної діяльності на уроках музичного мистецтва. Музична культура особистості.

Зміст понять "музична грамотність", "музична грамота", "нотна грамота".

Музична грамотність як рівень музичної культури школярів, здатність сприймати музику як живе й образне мистецтво. Музична грамота як сукупність знань, яка охоплює різноманітні дані про особливості музичного мистецтва, засоби музичної виразності, зміст і побудову музичних творів, творчість композиторів тощо. Нотна грамота як компонент музичної грамоти на уроці. Коротка характеристика методик навчання співу по нотах (абсолютна та відносна сольмізація, "стовбиця").

Методика музичного виховання на релятивній основі. Історія виникнення, мета та значення. Характеристика системи та методи роботи. Система розвитку звуковисотного слуху та почуття ладу. Послідовність розвитку ритмічного почуття. Музично-ритмічні ігри.

Творчість школярів на уроці музичного мистецтва

Творчість школярів на уроці музичного мистецтва як важлива умова розвитку творчих здібностей, творчої фантазії, музичних здібностей. Провідна роль синтезу емоційної чутливості та мислення, абстрактного та конкретного, логіки та інтуїції, творчої уяви, активності. Розвиваючий характер творчої діяльності. Виховна роль дитячої творчості.

Види творчих завдань в різних видах музичної діяльності. Зв'язок творчих завдань з темою уроку.

Імпровізація та творчість - процес співтворчості вчителя та учнів.

Змістовий модуль III.

Методика проведення уроків у початкових класах загальноосвітньої школи

Методика музичного виховання в 1 класі

Загальна психолого-педагогічна та музична характеристика школярів шести років. Основні завдання та особливості музичного виховання в I класі. Зміст програми «Музичне мистецтво» Тематизм музичного матеріалу.

Форми і методи роботи над музичним матеріалом. Особливості атмосфери і структури уроку музичного мистецтва в 1 класі / частота зміни видів музичної діяльності на уроці, паралельний розвиток музичного слуху і навичок сприймання в співах, рухах під музику, гри на інструментах. Послідовне збагачення музичного досвіду дітей, формування вмінь і навичок сприймання і виконання музики. Використання на уроках музично-дидактичних ігор, казок, завдань, що пропонуються у формі гри.

Характеристика музичного репертуару.

Методика музичного виховання в 2 класі

Загальна психолого- педагогічна та музична характеристика учнів 2 класу. Зміст програми, тематизм. Підготовка школярів до усвідомленого сприйняття понять типів / пісні, танцю, маршу/ і жанрів музики в їх виразному значенні. Аналіз змісту роботи в різних видах музичної діяльності на уроці музики в 2 класі. Методи роботи над музичним матеріалом.

Методика музичного виховання в 3 класі

Загальна психолого-педагогічна характеристика учнів 3 класу. Зміст програми "Музичне мистецтво", характеристика тематизму четвертей.

Усвідомлення пісенності, танцювальності, маршовості. Особливе значення тем "Інтонація" та "Розвиток музики", що дають уявлення про музику як мову, що виражає почуття людини. Розкриття життєвих зв'язків музики через зіставлення подібних та відмінних інтонацій і тем, елементів музичної мови, частин музичного твору, прийомів розвитку, жанрових особливостей.

Аналіз музичного матеріалу та методи роботи над ним відповідно до тематизму четвертей.

Методика музичного виховання в 4 класі

Загальна психолого-педагогічна та музична характеристика учнів 4 класу. Зміст програми "Музичне мистецтво", характеристика тематизму четвертей.

Осягнення інтонаційних особливостей музики українського народу, нагромадження досвіду сприймання та визначення спільних і відмінних рис народної й композиторської професійної творчості. Відчуття національної своєрідності. Спільне і відмінне в музиці різних народів. Музика як загальнолюдська мова.

Тематизм четвертей, аналіз видів музичної діяльності на уроках. Характеристика музичного матеріалу та методи роботи над ним.

Змістовий модуль IV.

Організаційні питання музичного виховання в школі та музичне виховання за кордоном

Позакласна музична робота в школі

Мета і завдання позакласної музичної роботи. Форми і види позакласної музичної роботи /масові, гурткові, індивідуальні/. Зв'язок уроків музичного мистецтва з позакласною роботою школи. Врахування індивідуальних особливостей і інтересів школярів, розвиток творчих здібностей.

Хоровий гурток як найбільш поширений вид гурткової роботи в школі. Шкільний оркестр. Дитяча опера. Організація і проведення занять. Вибір репертуару. Виховне значення діяльності шкільних виконавських колективів.

Планування і облік музичних занять

Значення планування музичної роботи в класі та в позакласній роботі. Планування на рік, четверть; роль поурочного планування в досягненні систематичності та міцності знань учнів. Методичні основи планування уроку музичного мистецтва.

Мета, провідна ідея, зміст та засоби навчання музично-педагогічної системи

Е.Жак-Далькроза

Музично-педагогічна система виховання швейцарського педагога як протилежність традиційній «співацькій» концепції музичного виховання. Повернення процесу музичного виховання до емоційності та розвитку справжньої музикальності. Музикальність як першооснова музики. Відновлення триєдності музики, слова і руху як засобу формування гармонійно розвиненої особистості. Ритм як провідний виховуючий чинник. Евритміка (зв'язок музики з рухом) – характерна особливість музично-педагогічної системи Е.Жак-Далькроза.

Мета, провідна ідея, зміст та засоби навчання музично-педагогічної системи

К. Орфа.

Розвиток творчих здібностей дітей. Музичний розвиток дитини через активну творчість, елементарне музикування. «Schulwerk» як втілення педагогічних принципів К. Орфа, антологія дитячого світового фольклору. Використання «елементарної музики» - новаторство педагога. Склад орфівського дитячого оркестру. Вільна імпровізація як відправний пункт уроку. Використання релятивної й абсолютної системи сольмізації та нотації. Музично-педагогічна система К. Орфа як передумова активної участі дітей у різноманітній музичній діяльності. Прогресивність педагогічних пошуків К.Орфа.

Мета, провідна ідея, зміст та засоби навчання музично-педагогічної системи

З. Кодая

Народна музика як основа музичного виховання і навчання. Опанування угорською музичною культурою, досягнення загальної музичної грамотності. Акцент на фольклор, традиції музичної культури угорського народу. Визначальне і універсальне значення хорового співу як головного виду музичних занять у школі. Введення в загальноосвітніх школах співу як обов'язкового предмету. Створення шкіл з поглибленим вивченням музики. Метод відносної сольмізації як засіб прискорення процесу розвитку слуху і техніки читання нот. Поєднання співу із рівномірною ходьбою, плесканням, тактуванням метру, ритмічним супроводом. Деяка обмеженість музично-виховної системи З. Кодая.

Мета, провідна ідея, зміст та засоби навчання музично-педагогічної системи

Д.Б. Кабалецького

Музично-виховна концепція Д.Б. Кабалецького як принципово новий напрям у музичній педагогіці ХХ ст. Формування музичної культури особистості як невід'ємної частини її духовної культури – головна мета музичного виховання. Активне сприймання музики як основа музичного виховання. Вміння сприймати музику в будь-якій формі спілкування з нею: під час співу, гри на музичних інструментах, у процесі слухання. Методична новизна шкільної програми з музики, створеної під керівництвом Д.Б. Кабалецького. Тематична побудова програми. Досягнення цілісності уроку за рахунок єдності усіх складових елементів, оскільки в основу його побудови покладені не різні види діяльності, а різні грані музики як єдиного цілого.

ПРОГРАМА З МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Теоретичні основи музичного виховання дітей дошкільного віку

Становлення і розвиток системи музичного виховання в дошкільних закладах

Методика музичного виховання дітей дошкільного віку як наукова дисципліна.

Проблеми дошкільного виховання в педагогічній думці давнього світу та в епоху середньовіччя. Розвиток ідей дошкільного виховання в епоху Відродження. Педагогіка дошкільного віку епохи Просвітництва. Педагогічні теорії та практика дошкільного виховання ХІХ століття. Розвиток теорії і практики вітчизняної дошкільної освіти наприкінці ХІХ - у першій половині ХХ ст.

Становлення теорії та практики музичного виховання в Україні. Педагогічна спадщина С.Ф. Русової, В.М. Верховинця, Н.Г. Кукловської, З.П. Березницької. Педагогічна діяльність Г.О. Ільїної, Р.Т. Зінич, С.М. Шоломович. Педагогічна та просвітницька діяльність А.Л. Маслова, А.Н. Карасьова, В.М. Швацької, Н.О. Метлова, Т.С. Бабаджан. Творчі пошуки в галузі музичного виховання в другій половині ХХ ст.: система музичного виховання Д.Б. Кабалецького, педагогічна діяльність Н.О. Ветлугіної.

Система музичного виховання К.Орфа, З. Кодая, Е. Жак-Далькроза, П.Ван Хауве, Ш.Судзукі.

Сучасні тенденції розвитку музичної освіти.

Значення та завдання музичного виховання в дошкільних навчальних закладах

Значення музики як виду мистецтва. Музика і всебічний розвиток особистості дитини. Музика як елемент синкретичного виховання: взаємозв'язок музичного та емоційного розвитку дітей, роль музичного мистецтва у формуванні моральних якостей, стимулюванні інтелекту та творчого потенціалу; терапевтичний вплив музики.

Основні завдання музично-естетичного розвитку дітей дошкільного віку. Умови успішної педагогічної роботи.

Розвиток музичних здібностей дітей дошкільного віку.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні про музичний розвиток дітей дошкільного віку. Музичні здібності дітей дошкільного віку та їхній розвиток. Психолого-педагогічна характеристика музичних здібностей дітей дошкільного віку. Задатки, здібності, обдарованість. Структура музикальності.

Вікові особливості музичного розвитку дітей дошкільного віку. Діагностика музичних здібностей дітей дошкільного віку.

Зміст, види і форми музичної діяльності дітей дошкільного віку

Зміст музично-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку. Показники успішного музично-естетичного розвитку дітей дошкільного віку. Загальна характеристика сучасних програм виховання та навчання дітей дошкільного віку.

Форми музичної діяльності дітей дошкільного віку. Музичне заняття як основна форма музичного виховання дітей дошкільного віку. Види музичної діяльності (слухання-сприйняття музики, спів, музично-ритмічна діяльність, гра на дитячих музичних інструментах). Принципи добору музичного матеріалу. Художньо-педагогічні вимоги до музичного репертуару.

Методи і прийоми музичного виховання та навчання

Поняття методу в загальній педагогіці. Методи музичного виховання. Методи навчання, їх класифікація. Словесні методи в музичній педагогіці. Наочні методи музичного навчання. Методи спостереження. Метод співпереживання. Методи стимулювання музичної діяльності. Група практичних методів. Умови та фактори, що впливають на вибір методів навчання.

Педагогічні прийоми як компоненти методів навчання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Види музичної діяльності

Музичне сприйняття дітей дошкільного віку. Слухання музики

Теоретичні аспекти формування музичного сприйняття. Особливості музичного сприймання дітей. Педагогічне керування музичним сприйманням дітей дошкільного віку. Методи формування музичного сприймання. Проблемно-пошукові ситуації в ході сприймання музики. Слухання музики як вид музичної діяльності. Слухання музики в дошкільному навчальному закладі як основний шлях розвитку емоційної чутливості, відгуку на музику, виховання інтересу до неї. Формування навичок музично-слухацької культури, вміння розрізняти характер, настрій музики, її зміст, засоби музичної виразності. Методика організації слухання музики в дошкільному навчальному закладі.

Спів як вид музичної діяльності

Спів як один з основних видів дитячого музичного виконавства. Зміст вокально-хорової роботи в дошкільному навчальному закладі. Виховне значення співу.

Сутність голосоутворення. Вікові особливості розвитку дитячого голосу. Розвиток внутрішнього слуху як умова якісного співу. Гігієна, співацький режим і охорона дитячого голосу. Співоча постава.

Методика формування співацьких навичок і вмінь дітей дошкільного віку. Елементи хорової звучності. Дикція і артикуляція. Робота над звуковеденням і звукоутворенням. Методика роботи над піснею. Особливості роботи з неточно інтонуючими дітьми.

Творчі завдання в співацькій діяльності.

Музично-ритмічні рухи

Музично-ритмічні рухи як вид музичної діяльності дітей дошкільного віку. Загальна характеристика. Значення і завдання музично-ритмічного виховання. Програмні вимоги до музично-ритмічних рухів в дошкільному навчальному закладі. Види музично-ритмічних рухів. Методи і прийоми навчання музично-ритмічним рухам дітей дошкільного віку різних вікових груп.

Спільна робота вихователя та музичного керівника в музично-ритмічному вихованні дітей дошкільного віку.

Гра на дитячих музичних інструментах

Значення музикування в музичному та загальному розвитку дітей дошкільного віку.

Характеристика і класифікація дитячих музичних інструментів, вимоги до них.

Програмові вимоги розділу „Гра на дитячих музичних інструментах“. Характеристика музичного репертуару, художньо-педагогічні вимоги до нього.

Методи та прийоми навчання дітей дошкільного віку гри на дитячих музичних інструментах.

Музично-дидактичні ігри

Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини. Класифікація дитячих ігор. Використання ігор в різних видах музичної діяльності та формах роботи. Творчі ігри. Особливості дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Педагогічне керівництво дидактичними іграми.

Музично-дидактичні ігри як шлях формування у дитини потреби в знаннях, розвитку музично-сенсорних здібностей. Види музично-дидактичних ігор. Методика розучування ігор.

Дитяча музична творчість. Особливості, шляхи формування.

Проблеми дитячої музичної творчості. Передумови розвитку дитячої музичної творчості. Специфіка дитячої музичної творчості. Методика роботи над розвитком музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в різних видах музичної діяльності. Метод творчих завдань. Види творчих завдань. Процес керівництва дитячою художньою творчістю.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Форми організації музичної діяльності дітей

Музичні заняття у дошкільних навчальних закладах

Музичне заняття як основна форма музичного виховання в дошкільному навчальному закладі. Види музичних занять. Зміст і структура музичних занять. Вимоги до організації та проведення музичних занять в різних вікових групах дошкільного навчального закладу.

Свята в дитячих закладах

Свята у дошкільному навчальному закладі, їх значення. Роль музики на святах. Методика організації і проведення свят в різних вікових групах дошкільного навчального закладу. Сценарій проведення свята. Структурні етапи свята.

Спільна робота педагогічного колективу під час підготовки святкових заходів. Сюрпризний момент на святі.

Розваги в дитячих закладах

Значення і зміст розваг. Планування розваг. Місце музики в розвагах. Види розваг.

Вимоги до написання програм розваг. Методика організації і проведення розваг в різних вікових групах дошкільного навчального закладу.

Музика у повсякденному житті дошкільних навчальних закладів

Роль і місце музики в житті дошкільного навчального закладу. Музика на прогулянці. Музика на ранковій гімнастиці. Музика на занятті з фізкультури. Музика в дитячих іграх. Музика на заняттях з ознайомлення з навколишнім середовищем, з розвитку мовленнєвого спілкування, з формування елементарних математичних уявлень, з образотворчої діяльності. Музика для релаксації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Організаційно-методичні основи музичного виховання та музично-педагогічна діяльність музичного керівника

Системи і технології музичного виховання

Система світи і виховання в Україні. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Системи і технології музичного виховання. Система музичного виховання З.Кодая, К.Орфа, Е. Жак-Далькроза. Сучасний педагогічний досвід.

Планування і облік роботи з музичного виховання

Методичні основи планування роботи з музичного виховання дітей дошкільного віку. Планування музичних занять. Планування свят, розваг, гурткової роботи. Облік роботи з музичного виховання у дошкільному навчальному закладі. Види планування з музичного виховання.

Функції та роль музичного керівника та вихователя у здійсненні керівництва різними формами музичної діяльності дітей дошкільного віку

Організація музичної діяльності дитячого дошкільного закладу. Педагогічна майстерність педагога. Функції музичного керівника. Посадові обов'язки музичного керівника. Основні види діяльності музичного керівника. Проведення музичних занять, розваг, свят, тематичних концертів. Індивідуальна, гурткова робота з дітьми. Робота з батьками.

Спільна робота музичного керівника, вихователя та батьків в музичному вихованні дітей дошкільного віку.

Професійна компетентність як освітній результат підготовки музичного керівника

Компетентісний підхід у загальній мистецькій освіті. Професійне коло застосування мистецьких компетентностей. Діагностика мистецької компетентності майбутнього музичного керівника.

Завдання з методики музичного виховання

1. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі слухання музики на тему «Музика мого народу» для четвертого класу. Запропонувати зміст стислої бесіди емоційно-образного характеру до музичного твору Є. Адамцевича «Запорізький марш». З'ясувати сутність бесіди як методу навчання, проаналізувати вимоги до запитань.
2. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва на тему «Музична форма» для третього класу. Навести приклади музично-ритмічних рухів, спрямованих на пластичне вираження змісту музики, при вивченні української народної пісні-гри «Соловєчку сватку, сватку». Довести доцільність використання різних методів навчання на цьому уроці.
3. Змодельовати етапи нетрадиційного уроку музичного мистецтва на тему «Музика єднає світ» для четвертого класу. Довести доцільність проведення нестандартних уроків у роботі з дітьми молодшого шкільного віку, з'ясувати, які педагогічні задачі такі уроки розв'язують.
4. Рекомендувати пісенний репертуар для вокального гуртка учнів молодшої школи, керуючись принципами добору музичного матеріалу. Визначити організаційні форми музично-виховної роботи в початковій школі.
5. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі співу на тему «Мова музики» для другого класу. Скласти розгорнутий план роботи над українською народною піснею в обробці М.Дремлюги «Як діждемо літа». Запропонувати вокально-хорові вправи, які ще на етапі розспівування допоможуть подолати труднощі в названій пісні.
6. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі слухання музики на тему «Основні музичні жанри» для другого класу. В якості музичного матеріалу використати музичний твір П.І.Чайковського «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'еса). Визначити найбільш ефективні методи навчання при організації слухання музики.
7. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва на тему «Розвиток музики» для третього класу. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню «Вербова дощечка». Проаналізувати методику формування вокально-хорових навичок молодших школярів.
8. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі співу на тему «Музика навколо нас» для першого класу. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню «Ой минула вже зима». Запропонувати завдання для формування виконавських (вокальних) навичок молодших школярів, які неточно інтонують.
9. Розробити план уроку музичного мистецтва на тему «Про що розповідає музика» для першого класу (тема, мета, етапи проведення, репертуар, музично-дидактичне забезпечення). Визначити вимоги до уроку.
10. Розробити план уроку музичного мистецтва на тему «Інтонація» для третього класу (тема, мета, етапи проведення, репертуар, музично-дидактичне забезпечення) з урахуванням завдань для музичного розвитку молодших школярів зі слабким рівнем координації між слухом та голосом.
11. Зробити порівняльний аналіз уроку музичного мистецтва в першому класі початкової школи та музичного заняття в старшій групі дошкільного навчального закладу на тему «Про що розповідає музика». Визначити наступність у використанні методів і форм навчання.
12. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі співу (з елементами ознайомлення з нотною грамотою) на тему «Мова музики» для другого класу. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню (веснянка) «Розлилися води». Довести, що нотна грамота є складовою музичної грамоти.
13. Розробити фрагмент уроку музичного мистецтва зі слухання музики (з використанням гри на дитячих музичних інструментах) на тему «Основні властивості музики: пісенність, танцювальність, маршовість» для третього класу. Довести необхідність застосування гри на дитячих музичних інструментах для забезпечення загального музичного розвитку молодших школярів.
14. Розробити план уроку музичного мистецтва на тему «Типи музики» для другого класу (тема, мета, етапи проведення, репертуар, музично-дидактичне забезпечення). Розкрити процес сприйняття та осягнення виразного значення елементів музичної мови школярами.
15. Запропонувати види творчих завдань в різних видах музичної діяльності на уроці музичного мистецтва на тему «Про що розповідає музика» для першого класу. Обґрунтувати важливість

застосування співацьких та інструментальних імпровізацій на уроках музичного мистецтва в початковій школі.

16. Розробити план проведення позакласного музично-виховного заходу для учнів другого класу з використанням інтерактивних технологій.

17. Розробити фрагмент музичного заняття в середній групі дошкільного навчального закладу з використанням музично-ритмічних рухів. В якості музичного матеріалу використати твір «Веселі м'ячики», муз. М. Сатуліної.

18. Розробити фрагмент музичного заняття в середній групі дошкільного навчального закладу з елементами гри на дитячих музичних інструментах. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню «Печу, печу хлібчик».

19. Розробити фрагмент музичного заняття зі співу в старшій групі дошкільного навчального закладу. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню «Мак». Розкрити особливості застосування українського фольклору на музичних заняттях.

20. Розробити план тематичного заняття на тему «Як розповідає музика» в старшій групі дошкільного навчального закладу та проаналізувати чинники, що визначають вибір методів музичного виховання.

21. Розробити фрагмент музичного заняття зі співу в другій молодшій групі дошкільного навчального закладу. Порівняти методіку роботи над вивченням нової пісні у другій молодшій та старшій групах дошкільного навчального закладу.

22. Розробити фрагмент музичного заняття зі слухання музики в старшій групі дошкільного навчального закладу. Запропонувати перелік музичних творів, які мають терапевтичний ефект і використовуються у музикотерапії.

23. Розробити фрагмент музичного заняття для дітей різновікової групи дошкільного навчального закладу. Розкрити методіку проведення музичної гри «Злови в коло».

24. Розробити план проведення святкового ранку в другій молодшій групі дошкільного навчального закладу. Порівняти вимоги та особливості підготовки до проведення свят у другій молодшій та середній групах дошкільного навчального закладу.

25. Розробити фрагмент музичного заняття зі співу в старшій групі дошкільного навчального закладу. В якості музичного матеріалу використати українську народну пісню «Пішли діти в поле». Розкрити зміст методу музичних вправ та його значення у музично-педагогічному процесі.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ СТУДЕНІВ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНОМУ ІСПИТІ З ПЕДАГОГІКИ З МЕТОДИКОЮ
МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Для визначення ступеня оволодіння студентом навчального матеріалу використовуються такі рівні досягнень студентів за стобальною шкалою оцінювання.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Критерії оцінювання знань та умінь студентів
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними помилками.
B	82 - 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 - 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 - 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
F	1– 59 балів	Незадовільно – незадовільний (досить низький) рівень знань (умінь).

ЛІТЕРАТУРА

Педагогіка

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. / Н. П. Волкова. — 3-тє вид., стереотип. — К. : Академвидав, 2009. — 616 с.
2. Дидактика: курс лекцій: навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с
3. Зайченко І.В. Педагогіка [Текст]: підручник / І.В. Зайченко. – 3-тє видання, перероблене та доповнене. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 608 с.
4. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Лекції із загальної педагогіки: Навч. посібн. – 5-е видання – / С.М.Мартиненко, Л.Л.Хоружа. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 125
5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко; М- во освіти і науки України. - К.: Знання-Прес, 2007.- 418с.
6. Пальчевський С. С. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. С. Пальчевський. - Друге вид. - К. : Каравела, 2008. - 496 с.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підруч. [Текст]/ О.Я. Савченко – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка [Текст]: навчальний посібник / М.М. Фіцула. – 3-тє вид. стереотип. – К.: Академвидав, 2009. – 560 с.
9. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. - К. : Академвидав, 2011. – 238 с.

Музичне виховання

1. Олексюк О.М. Музична педагогіка : навч. посіб. / О.М.Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 248с.
2. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640с.
3. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти [Текст] / В.Ф. Черкасов – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 528 с.

Література, якою можна користуватися на іспиті

1. Конституція України [Документ 254к/96вр]: в редакції від 04.02.2011 / Верховна Рада України. - Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011
2. Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття): Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.93 № 896. - К.: Радуга, 1994.-61с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. -2001.- 18 лип.
4. Закон України «Про загальну середню освіту»: станом на 6 липня 2010 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2010.
5. Закон України «Про освіту»: станом на 02.05.2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2011.
6. Державний стандарт початкової загальної освіти. – Початкова школа. – 2011. - №7.

7. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років [Текст]. – 3-тє вид., доопрац. та доп. – К.: 2012. – 490с.
8. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. з навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дїм «Освіта», 2013. – 392 с.
9. Лобова О.В. Музичне мистецтво: підручн. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Школяр, 2012.
10. Лобова О.В. Музичне мистецтво: підручн. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Школяр, 2012.
11. Лобова О.В. Музичне мистецтво: підручн. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Школяр, 2014.
12. Лобова О.В. Музичне мистецтво: підручн. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Школяр, 2015.
13. Л.С. Аристова, В.В. Сергієнко Музичне мистецтво: підручн. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Освіта, 2013.
14. Л.С. Аристова, В.В. Сергієнко Музичне мистецтво: підручн. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Освіта, 2013.
15. Л.С. Аристова, В.В. Сергієнко Музичне мистецтво: підручн. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Освіта, 2013.
16. Л.С. Аристова, В.В. Сергієнко Музичне мистецтво: підручн. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К.: Освіта, 2016.